

DE MAATSCHAPPIJ

23 februari 1973

Goedenavond, vrienden.

U weet, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn, u bent dat ook niet, dus laten wij over wat er gezegd wordt, allen goed nadenken. Het onderwerp moet heden actueel zijn. Ik zou daarom eens met u willen spreken over aspecten van:

DE MAATSCHAPPIJ

Wanneer wij de moderne maatschappij bezien, zo doet zij mij enigszins denken aan een reservaat voor roofdieren. Want een ieder lijkt wel zins een ander af te persen tot het uiterste. Men vraagt dan wel niet diens bloed: dit is omgezet in guldens, ponden, dollars. Maar eenieder lijkt er op uit te zijn om van een ander zoveel mogelijk te nemen en daarvoor zo weinig mogelijk in de plaats te geven. Die maatschappij wordt dan wel eens een productie- of winstprincipe-maatschappij genoemd. Denkt u nu niet dat het maken van winst beperkt is tot het westen. Dit bestaat in feite evenzeer in de Oostblokstaten. Ook daar moet een zekere winst gemaakt worden, moet er verdiend worden. De grote ellende van deze denkwijze is wel dat je je winst ook weer op de een of andere wijze moet gebruiken of wegmoffelen. Wanneer je immers te veel winst zou maken zou de gemeenschap, al is het maar middels belastinggelden of lonen, een groot deel van nemen. Wanneer je dus die winst kunt wegwerken door b.v. nieuwe productiegroepen op te bouwen, nieuwe kantoren op te bouwen, voorkom je dat de gemeenschap een groter deel van je verdiensten krijgt, terwijl je bovendien een bezit verwerft, dat je weer af kunt schrijven. Waarbij je dan ook nog aan kunt tonen dat je geen winst hebt gemaakt en dus je prijzen wel, je lonen niet dient te verhogen.

Niet, dat men dit altijd bewust doet. Maar het winstprincipe is niet bepaald een aangenaam principe en bovendien een, dat veel misbruikt wordt. Zeker, men doet het alles zeer verstandig en onopvallend. Eenieder lacht over het verhaal van de boer die tegen een ambtenaar van belastingen opmerkte: Ik verdien met mijn bedrijf? Man, het heeft mij ook dit jaar weer geld gekost. Ik ben er zelfs duizenden gulden bij ingeschoten dit jaar, want ik heb een nieuwe schuur moeten bouwen, mijn vrouw moest een nieuwe keuken hebben, ik moest een jonge boomgaard planten, ik had weer eens een nieuwe auto nodig. Mijn zoon zit op de universiteit en dat kost me ook heel wat. Mijn dochter ook: die moet steeds weer nieuwe kleren kopen en nu moest zij nog een bromfiets ook hebben. Wanneer ik dat alles betaald heb, dan houd ik niets over, dan kom ik te kort. Je ziet dus wel, dat ik hard werk en toch niets verdien.

Wanneer je dit verhaal vertelt, denken de mensen: Waar vind je nog een boer die zo dom praat. Maar in feite zie je overal hetzelfde. Men zegt in bepaalde bedrijven eenvoudig: Wij hebben weinig winst gemaakt, want wij hebben zoveel uit moeten breiden, wij hebben de vakanties moeten betalen voor de directeur met familie en voor de belangrijkste werknemers. Wij hebben bovendien veel geld moeten spenderen voor diners en zo met mensen die in onze artikelen geïnteresseerd zijn. Om het dus eens wat overdreven te stellen: Wanneer u zeepoeder koopt, is dit te duur. Want wanneer er niet zoveel vakanties, relatiegeschenken, dienstauto's e.d. van betaald zouden worden, maar u alleen de prijs van grondstoffen plus arbeid zou betalen, zou het veel goedkoper kunnen zijn. Zeker, ik overdrijf wel enigszins, maar het feit op zich is waar. Het is het systeem van plukken maar, opdat men van ons zo weinig mogelijk zal kunnen plukken.

Dit wijst op een sterk egoïstische en egocentrische levenshouding in de maatschappij. Ditzelfde immers vinden wij op het ogenblik in bv. de studentenwereld.

Ik kan mij best begrijpen dat er heel wat studenten zijn die zeggen: waarom moeten wij nu duizenden gulden collegegeld gaan betalen, want wij werken toch zo dadelijk ook voor de gemeenschap. Maar aan de andere kant: Ga eens na, wat de meeste academisch gevormden kunnen verdienen. Dat ligt toch op het ogenblik wel tussen de 30.000 gulden en anderhalve ton per jaar. Salarissen die er zeker niet om liegen. Bovendien: met de op kosten van de gemeenschap verworven bekwaamheden hoeft men niet eens in Nederland te blijven. Men kan evengoed ergens anders naar toe trekken. Is het daarom niet logisch, dat zij zelf ten minste iets doen, dat zij, bijna symbolisch, iets bijdragen aan de kosten van hun opleiding? Ofschoon het logisch is, dat zij deze belasting van hun middelen niet graag aanvaarden. Want al produceren zij niet, zij willen, evenals de anderen, graag een zo groot mogelijk deel van de koek hebben, zo goed als de anderen.

Daarnaast worden zij ongetwijfeld deels mede gedreven door een verschijnsel dat mogelijk wat duidelijker tot uiting komt in de maatschappij op ogenblikken dat nieuwe cao's moeten worden afgesloten. Dan zie je vaak dat het er niet alleen maar om gaat een redelijke beloning te krijgen voor te verrichten arbeid. Het gaat er eerder vaak om als arbeider te dicteren wat je moet verdienen, zonder daarbij op prestatie en productie te letten. Wanneer de werkgever aan je eigen eisen niet tegemoet wil komen, zo dreig je maar met een staking. Dat kost hem zoveel verliezen en bezorgt hem zoveel moeilijkheden, dat hij waarschijnlijk wel toe zal geven.

Een systeem dat overigens niet alleen in dit verband een rol speelt, maar overal te voorschijn komt waar mensen met elkaar onderhandelen. En denk dan meteen eens na over de wijze waarop vele groepen tegenover elkaar menen te moeten staan. U hebt te maken met een kabinetsformatie. Nu zou Nederland een redelijk progressief kabinet best kunnen gebruiken. De geloofsverklaringen, de programma's van alle partijen, zijn eveneens redelijk progressief. Men zou dus zonder meer aan een redelijk progressief kabinet kunnen komen. Maar dit blijkt onmogelijk omdat elke groep afzonderlijk haar belangrijkheid tegenover anderen wil onderstrepen en niet denkt aan het belang van de gemeenschap, maar aan eigen belangrijkheid en de mogelijkheid, zelf een paar begeerde baantjes in de wacht te slepen. Kortom: iedereen wil te veel vingers in de pap hebben. Maar daarbij is de pap al bijna bedorven. Vreemde situaties, waarbij je je steeds weer afvraagt: moet dit nu zo, kan dit eigenlijk wel.

Om er iets van de begrijpen moet je naar de achtergronden van vele gedragingen gaan kijken, je afvragende bv., waarom de politieke en maatschappelijke groepen zich steeds weer zo fel tegenover elkaar stellen. Dan blijkt dat elke groep meent of pretendeert te menen dat zij een alleenrecht bezit, een recht, dat zo fel wordt verdedigd, dat men daaraan iedereen en alles, zelfs eigen principes, op wil offeren. Toch blijft dit alleenrecht, dit alleen bezitten van de waarheid en het juiste systeem, niet iets waarin men werkelijk en onbeperkt gelooft. Het is eerder een uiterlijke zaak. Bij de conflicten tussen de groepen blijkt het in wezen niet te gaan om idealen, om betere loonverhoudingen, om een wezenlijke uitbreiding van en industrie of verhoging van de productie. Het gaat om macht, om het behouden of verkrijgen van macht.

Deze machtswellust beheerst uw gehele maatschappij, niet alleen maar, zoals u zou willen denken, enkele groepen of enkele kringen. Er zijn heel wat mensen losgeslagen in deze tijd. Men vindt het mogelijk vreemd en onverklaarbaar dat de laatste tijd zoveel kleine groepen en zelfs eenlingen andermans bezit beschadigen, andere terroriseren, op straat afranselen e.d. Maar is dit nu werkelijk zo vreemd? Ook deze mensen willen laten zien dat zij meetellen, dat zij van belang zijn, dat zij macht uit kunnen oefenen. Zij menen hun doel te bereiken door vormen van terreur. Daarmee kom je dicht bij de feitelijke drijfveren van groepen als de Zwarte September of de militanten van de Zwarte panthers, de IRA e.d. Deze mensen weten dat zij niets in te brengen hebben zolang zij zich normaal gedragen. Maar wanneer zij voldoende terreur uit kunnen oefenen, is men bang voor hen, dit geeft hen een gevoel van belangrijkheid. Zij hebben macht over anderen. Zij menen dus door deze wijze van handelen hun bestaan te rechtvaardigen en hun persoonlijkheid te verheffen boven anderen. Ook al zullen zij voor zich en anderen hun optreden rechtvaardigen door te stellen, dat zij slechts streven iets voor anderen te bereiken.

Er is in deze gevallen volgens mij sprake van een werkelijk verval van de innerlijke waarden van de mens. Begrijpelijk is het overigens wel, dat dit verval en de genoemde facetten juist nu in de maatschappij weer bijzonder sterk op de voorgrond treden. Wij hebben te maken met een overbevolking. De bevolkingsdichtheid in Nederland is bv. zo groot, dat bij een nogmaals verdubbelen van het bevolkingsaantal een staat bereikt wordt, waarin geen vrijheid meer mogelijk is en moord en doodslag de orde van de dag gaan vormen. Mensen hebben een zekere leefruimte nodig. Zij krijgen die in feite reeds nu niet meer. Zij hebben mogelijkheden tot werkelijke ontspanning, tot een innerlijk tot rust komen van node en vinden die niet meer. Het resultaat is dat zij gaan leven in een steeds sterker gemechaniseerde maatschappij, waarin de menselijke waarden en rechten niet meer tot gelding kunnen komen. Steeds grotere aantallen zullen dan naar geweld grijpen om toch zichzelf te kunnen laten gelden.

De uiterlijke mores van de maatschappij worden verder bepaald door een opvatting van het christendom - in uw land, die stamt uit het vissentijdperk. Het geloof dat de mens heeft is steeds meer vast komen zitten aan het denkbeeld dat men het recht heeft anderen te zeggen hoe die moeten leven. Het is niet meer een verinnerlijking, een innerlijke beleving, waardoor zij in staat zijn iets waar te maken vanuit zichzelf. Het is niet meer: ik lijd, ik werk, ik streef. Het is eerder geworden tot een "ik wil lijden, wanneer ik daardoor anderen kan dwingen het volgens mij goede te doen; ik wil werken wanneer ik daarmee anderen aan mijn wil en denkbeelden kan onderwerpen".

In bijna 2000 jaren zijn sterke verschuivingen opgetreden. Neem b.v. de naastenliefde. Deze is toch in uw land schijnbaar wel heel erg groot. Denk aan: open het dorp, voedsel voor India, Biafra-actie, Vietnamactie e.d. Het is werkelijk schitterend wat die Nederlanders daarvoor doen. Bovendien zijn er heel wat mensen die aan dergelijke acties ook goed verdienen. Deze zijn ook economisch goed en maken het bijvoorbeeld mogelijk werkgelegenheid te scheppen, overtollig melkpoeder voor de volle prijs af te zetten e.d. Maar vergeet dan niet, dat deze zelfde mensen, die zo royaal zijn tegenover de buitenwereld, staan te pingelen over een halve cent, zelfs wanneer het om hun eigen levensbelangen of dat van hun naasten gaat. Diezelfde mensen zitten uit te rekenen of het nu werkelijk wel juist is, gezien het gebruik en de rentabiliteit van de investering, een hartambulance aan te schaffen, die mogelijk het leven van een Nederlander zou kunnen redden.

Zoals deze zelfde mensen wel van orde en tucht houden, maar zich toch onmiddellijk afgaan vragen of het wel verantwoord is meer geld voor beloningen, opleiding van de politie beschikbaar te stellen. Want de mensen die men nu heeft, doen het uiteindelijk ook wel. Wat toch wel vreemd aandoet en je doet veronderstellen dat hier niet meer sprake is van een werkelijk 'de naasten lief hebben gelijk jezelf'. Indien men beweert dat dit wel het geval is, kan ik alleen de mensen maar beklagen, omdat de meesten zichzelf dan zozeer schijnen te haten. Het is geen kwestie meer van een: leef de geestelijke waarden, die in je zijn en probeer daaruit geluk te bouwen. Maatschappij betekent niet een wereld, waarin mensen samengaan. Het is eerder een arena waarin men voortdurend strijd voert om haantje de voorste te kunnen spelen en anderen de baas te worden. Dat gehele christelijke gedoe - vergeef mij, maar ik doel niet op het geloof zelf, maar op vele uitingen daarvan - begint zo langzaam maar zeker te lijken op een vermolmd kruiwagen, waarvan het wiel zelfs niet meer draaien wil, zodat men die door anderen laat dragen, terwijl men nog steeds pretendeert zelf daarmee te rijden en zonder meer daarmee alle zonden en lasten van de mensheid te kunnen vervoeren.

Wat staat tegenover dit alles? Het is nu de tijd van Aquarius. Zeker. Maar Aquarius vraagt niet alleen broederschap, maar ook vrijheid. En de maatschappij is in feite gebaseerd op vele verschillende vormen van dwang. Aquarius vraagt om innerlijke vrijheid. Maar de gehele maatschappij van heden is nog steeds gebaseerd op de dogmata van "onze enig juiste leer". En of men in dit verband nu steeds uitroept: Halleluja, loof de heer. Amen, of schreeuwt Mao, Mao, Mao, blijft precies hetzelfde. Er is een strijd gaande in de gehele wereld tussen de nieuwe invloeden, die zoeken naar vrijheid, maar gelijktijdig ook bereid zijn vanuit zich alle lasten en verantwoordelijkheden te dragen voor alles wat zij doen, en de oude wereld, die alles toch wel

dogmatisch wil stipuleren en in macht omzetten voor zichzelf. Juist hierdoor loopt de zaak zo sterk vast.

Men spreekt in uw dagen over economische moeilijkheden, over bv. de dollarcrisis. Maar realiseert u zich wel, hoe deze crisis tot stand is gekomen? Zij is zeker niet veroorzaakt, al wordt dit wel gesteld, door verkeerde verhoudingen tussen import en export in de USA. Zij werd veroorzaakt doordat vele mensen, vooral groepen als firma's, kartels e.d., dollars hebben geëxporteerd. Wat betekent, dat zij in het buitenland met dollars iets hebben opgebouwd of aangekocht. Hierdoor zijn vele dollars in andere landen in omloop gekomen die moesten worden omgezet in de eigen valuta van die landen, zodat de geldomloop in de landen te groot werd, wat een inflatoire werking had ook voor die valuta's. Er komt echter een ogenblik dat zoveel mensen vorderingen in dollars of dollarrekeningen hebben, dat zij voelen dat dit niet zonder meer verder kan gaan. Dan komen de oorspronkelijke speculanten, die nu nog meer dollars in andere valuta's om gaan zetten. Voor hen is dit altijd gunstig: Ofwel de waarde van de andere valuta stijgt t.a.v. de dollar, zodat men later thuis meer kan gaan investeren, dan wel het omgekeerde gebeurt. Maar men zal daaronder niet te veel lijden, daar men immers beleggingen heeft in het land die met de opgenomen gelden dan gefinancierd kunnen worden. Dergelijke valutacrisis worden niet werkelijk veroorzaakt door de gewone mensen en wat dezen al dan niet verbruiken. Het is altijd weer een kwestie van mensen, die rijk zijn en met geld goochelen om op deze wijze ook internationaal steeds meer invloed (= macht) te verkrijgen.

U denkt misschien dat ik vooral met dit laatste wel sterk overdrijf. Hebt u zich wel gerealiseerd, dat in de laatste 10 jaren rond 30% van de Nederlandse industrieën, de hotelindustrie en vreemdelingenverkeer ingegrepen, in handen is gekomen van niet-Nederlanders, terwijl het merendeel van deze belangen aankopen is verricht met dollars? Zoals u zich waarschijnlijk ook niet realiseert, dat in Nederland op het ogenblik een steeds groter aantal ponden sterling in omloop komen. Dit wordt veroorzaakt door het feit, dat Engelse maatschappijen direct of indirect op het ogenblik een belangrijk deel van de bouwactiviteiten in Nederland zijn gaan beheersen. Het gaat hier vooral om z.g. rendabele bouw, als kantoorgebouwen en gemeenschapsprojecten. Ook prestigepanden zijn in trek. Wat u zich ook niet bewust zult zijn is, dat u deze investeringen in feite subsidieert. U betaalt geld voor voorzieningen en toeslagen, waarvan dit buitenlandse kapitaal profiteert.

Ook in andere landen zijn dergelijke verschijnselen waar te nemen. Het is dus in feite een internationale financiële knoeiboel, waarvoor u als gewoon mens moet betalen, omdat u niet in staat bent te overzien wat er werkelijk gebeurt en u zich zoet laat houden door gemompel over het ontstaan van nieuwe arbeidsplaatsen e.d. Het is natuurlijk wel prettig, wanneer de werkgelegenheid groter wordt. Maar wanneer dit gebeurt door buitenlandse concerns, komt het er wel op neer, dat deze werkgelegenheid slechts zolang zal blijven bestaan, als het land bereid is de productie te subsidiëren, dan wel de arbeidslonen beneden die van andere landen blijven. Waar geen winst te maken is, worden fabrieken eenvoudig gesloten, mensen ontslagen. Daarvan hebt u in de laatste tijd voorbeelden genoeg gezien.

Is dit nu geestelijk? Ja. U meent misschien van niet. Maar om geestelijk bewust te kunnen leven, om op te kunnen gaan in de nieuwe waarheid, de vernieuwing van christendom en andere geestelijke waarden op aarde, zult u moeten begrijpen in welke warboel u zit. U zult moeten begrijpen hoe de dogmata van uw economen niet werkelijk functioneren, omdat zij in feite alleen maar exploitatieregels betekenen, waarvan enkelingen tegenover de meerderheid gebruik kunnen maken en zo een steeds grotere macht krijgen. U zult moeten begrijpen dat die kerkelijke gezag kwesties in de meeste gevallen niets meer te maken hebben met een ideaal, maar gaan om macht. Wanneer men in bepaalde landen in een bepaalde kerk ingrepen tegen het leven als vruchtafdrijving toelaat, althans kerkelijk niet straft, maar dezelfde kerkelijke gemeenschap stelt in weer andere landen: zodra je daaraan meedoet, ben je automatisch geëxcommuniceerd, dan behoort je niet meer bij onze gemeenschap, maar ben je veroordeeld voor eeuwig, is toch wel duidelijk dat er niet werkelijk sprake is van één lijn over de gehele wereld, voortkomende uit de waarheid van 't geloof.

Dan is het eerder een kwestie van een poging tot afpersing en gaat het er voor de betrokkenen in de eerste plaats om het leven en de zonde van anderen te beheersen en te bepalen. Wanneer je het gedrag van de kerken zo bezie, ga je je toch ook wel eens afvragen of dit nu een goddelijke waarheid kan zijn, of deze voortdurende behoefte aan invloed en macht van allerhande christelijke groepen in wezen niet direct in strijd is met alles, wat de christenen aan boodschap pretenderen te brengen of te zijn. Denk daar eens over na. Dan ga je misschien begrijpen, dat je je ook geestelijk vrij moet maken van al die groepjes en groeperinkjes met hun vaste regels en spelregels. Dan begrijp je misschien, dat het beter is je te confronteren met jezelf en je innerlijke waarden en van daaruit te leven. Want dit is het, wat Aquarius inderdaad van de mens vraagt.

Dit is de nieuwe tendens die niet tegen te houden is. Het is een tendens die niet overwonnen kan worden door dictatoriale staten, vakbonden met grote machten en bonzen of iets anders. Dat kun je niet oplossen middels studentenoproer. Je kunt dit alles alleen maar oplossen door jezelf te veranderen. De maatschappij van vandaag is een wildernis, een reservaat voor roofdieren, omdat eenieder alleen maar zit te kijken, hoe hij zijn naaste te pakken kan nemen, hoe hij anderen in een hoek kan drukken en laten zien dat hij beter is. Er zijn gekke dingen, zoals mensen die een dure auto kopen, die zeven maanden van het jaar voor het huis staat en elke zaterdag gepoetst wordt, een last voor de mensen, maar ook de mogelijkheid anderen te laten zien: ik heb een auto, mooier dan die van jou. Dat is uw maatschappij. Uw maatschappij is een wereldje, waarin men werkelijk ontsteld is over het feit dat bankrovers steeds meer geld nemen en daarbij het leven van anderen in gevaar brengen ook nog. Maar ergert men zich ook zo over het aantal slachtoffers, dat er dagelijks op de autowegen valt? Men spreekt er schande van dat geen rekening wordt gehouden met de belangen van de mensen, die huisvesting zoeken. Maar zelf houden geen rekening met de belangen van iemand, die toevallig voetganger is.

Zeker, gemotoriseerd verkeer is voor veel mensen nuttig en voor nog meer mensen begeerlijk. Maar ik heb toch wel eens het gevoel dat vele mensen vooral graag in een auto rijden, omdat zij het gevoel krijgen meer macht te hebben door al die paardenkrachten, die hen gehoorzamen, de snelheden, die zij er uit kunnen persen en anderen in het verkeer net kunnen snijden, of net even sneller weg kunnen zijn bij de stoplichten. Het lijkt wel, of dit voor velen bijna het meest belangrijke is.

Volgens mij een gevolg van de algemeen optredende neiging een meerwaardigheid uit te drukken en zich te laten gelden. En wanneer wij dit kunnen stellen voor dit ene aspect van uw maatschappij, zo kunnen wij dit oordeel over elk ander aspect daarvan spreken. Wanneer ik de vele jonge activisten aan het werk zie, zo ontdek ik bij enkelen van hen nog wel een kinderlijk geloof aan de waarheid van hetgeen zij verkondigen. Maar wanneer zij wat ouder of verstandiger worden, beseffen zij wel degelijk dat de waarheid, die zij prediken, ten hoogste maar zeer betrekkelijk waar is. Maar zij blijven toch doordreunen en dreinen op de oude toer. Zij willen zich immers laten gelden en daarom overal de zaak spaak laten lopen. Zij willen alles en iedereen immers laten zien dat ook zij meetellen, dat ook zij machtig zijn? Zij voelen zich geweldig, wanneer er weer een demonstratietoetocht vertrekt, die zij mede tot stand hebben gebracht. En wanneer de stoet mogelijk uiteen wordt geslagen, zo lezen zij daarin alleen de angst van het gezag voor hun werk en denkbeelden, een bevestiging dus van hun belangrijkheid.

Wat staat tegenover dit alles? Steeds meer mensen trekken zich terug van de maatschappij. Velen daarvan zijn de drop outs, de mensen die het eenvoudig niet meer houden kunnen in de maatschappij. Dat zijn dan degenen die alleen maar leven wanneer zij pot, hasj, speed of mogelijk erger dingen hebben. Dat zijn de mensen die leven met kunstmatige stimuli, omdat zij zonder dit het leven eenvoudig niet meer aan kunnen. Maar er is ook een klein percentage mensen die zich vrij maken van de maatschappij, zonder steeds terug te vallen op kunstmatige prikkels en zich daarvan afhankelijk te maken. Het is opvallend, dat t.a.v. bv. pot en hasj het aantal gebruikers, die werkelijk verslaafd zijn, in wezen kleiner is dan bij gebruikers van tabak. Daar blijkt de verslaving over het gemiddelde van de verbruikers veel sterker op te treden en in grotere percentages.

De gevolgen daarvan zijn, oppervlakkig gezien, minder erg, dat geef ik toe. Maar dat betekent, dat onder de mensen die niet meer met de maatschappij meespelen, althans niet volgens de regels en op de wijze, waarop die maatschappij dit wil, er toch ook vele zijn, die niet als redmiddel naar de roes grijpen.

Er zijn er velen, die, haast aarzelend overigens, zoeken naar een nieuwe wijze van leven. Vaak zien wij hen vluchten in de richting van de artistieke ontwikkeling - op welk terrein dan ook. Zij noemen zich kunstschilder en zijn mogelijk verfknoeiërs, noemen zich dichter en weten alleen maar woordjes aaneen te rijgen op een wijze, waar Ot en Sien zich nog voor zouden schamen. Zij zijn niet allen werkelijk waardevol in hun uitingen. Maar zij zoeken een uitweg uit de maatschappij met haar vaste waarden en regels. Hun kunstuitingen zijn soms waanzinnig, hun projecten lijken nutteloos. Aan de andere kant heeft dit voor hen het voordeel, dat zij afstand kunnen nemen van alle bestaande regels en eindelijk het gevoel kunnen krijgen zich zelf te zijn. Die mensen gaan verder. Deze mensen gaan zich opnieuw afvragen, wat bv. de zin is van geestelijk leven. Zij vragen zich daarbij niet af, of bv. een kerk gelijk heeft. Zij vragen zich af, of zij in zichzelf iets kunnen vinden, wat weerkaatst wordt in vormen van christendom, oosterse wijsheid of iets anders.

De modebegrippen veranderen sterk. Er is een tijd geweest, dat Zen erg in was. Tegenwoordig is het al weer out, en Jezus Loves you is nog in, maar begint toch ook al te aarzelen. Morgen komt er weer iets anders en ondertussen hebben wij nog andere bewegingen gezien als de Hare Krishna e.d. Laat ons die modeverschijnselen maar over het hoofd zien. U zegt misschien: tegenwoordig lopen zoveel jonge mensen naar spiritistische bijeenkomsten, naar de theosofen, naar de rozenkruisers, dat is toch wel de vernieuwing. Maar dat is alleen maar de mode. Er zijn echter steeds meer jongeren, overal, die in zich iets weten te vinden, wat voor hen past, jongeren die niet meer een geloofje hebben, dat geprefabriceerd, compleet met doop wordt uitgereikt tegen een vergoeding, door de ouders te betalen, maar iets eigens, dat uit hun innerlijk stamt. In henzelf zien wij een besef en een kracht groeien. Hun vrijheid van denken en leven is misschien niet perfect en kan niet volledig zijn. Want elke maatschappij vergt een zekere ordening.

Maar de maatschappij van heden is met de moderne wetten te vergelijken: er zijn wel zeer strikte regels, maar er zijn ook zoveel mazen, waar je doorheen kunt glippen. Het verschil ligt voornamelijk in het volgende: bij de wet kun je het beste door de mazen van de wet glippen, wanneer je je goede advocaten kunt veroorloven en dus rijk bent. Maar wanneer het gaat om het vinden van een eigen vrijheid, ondanks binnen en door de maatschappij, dan blijken de mazen in de regels voornamelijk voor de kleineren te bestaan, voor de mensen die niet gebonden zijn aan een macht die zij willen bezitten, of een bezit dat zij in stand willen houden of een waardigheid die zij op willen houden.

Een vriend van mij heeft eens, volgens mij terecht, opgemerkt: Ik geloof dat in de politiek alles juister en korter zou worden uitgedrukt, wanneer al die heren stonden te redeneren in hun lange jaeger onderbroeken, al dan niet met afgezaakt kruis. Dat was natuurlijk spotternij, maar er zat ook wel enige waarheid in. Wij worden bepaald door onszelf. De maatschappij wordt in wezen niet bepaald door degenen die denken macht te bezitten. Want die macht berust alleen maar op de aanvaarding van hun macht en gezag. Wanneer een vakbond iets doorzet, zo is haar dit alleen mogelijk door de arbeiders, die geloven in hetgeen die bond doet. M.a.w.: wanneer de arbeiders klakkeloos aanvaarden dat hun bestuur het wel het beste weet. Een politieke partij kan alleen datgene bereiken, wat zij werkelijk wenst, wanneer de achterban - de partijleden - dat toelaten. En zelfs een generaal kan alleen een leger aanvoeren, wanneer de soldaten hem willen gehoorzamen.

Je kunt natuurlijk pressie uitoefenen op anderen om zo je gezag te laten gelden en te behouden. Maar in deze tijd verwerpt men, ook binnen de maatschappij, een dergelijk gezag in steeds sterkere mate. Deze verwerping van gezag op zich acht ik wel gunstig. Alleen bevalt het mij niet, dat men het gezag met of zonder redenen bestrijdt, alleen maar omdat het bestaat.

Men zegt dus niet: dit gezag kan ik om deze of gene reden niet aanvaarden, maar stelt eenvoudig: dit is gezag en daarom aanvaard ik het niet. Daartegen moet ik wel bezwaar maken. In elke samenleving is samenwerking nodig. Je kunt vrij zijn en jezelf zijn, wanneer je bereid bent om anderen, hun kennis - gezag - te aanvaarden, zolang daarmee je persoonlijke vrijheid van leven en denken niet in het geding komt. Deze beperking in de ontkenning en bestrijding van het gezag ontbreekt volgens mij te vaak.

Nu zijn er bepaalde waarden die in deze dagen steeds meer op de voorgrond treden. Het aantal mensen dat zich in deze dagen actief bezighoudt met occultisme, is - alleen reeds in de EEG - in de laatste tien jaren meer dan verdubbeld. De ontwikkeling op dit gebied vertoont nog steeds een sterk stijgende lijn. Occultisme zie ik in dit verband niet alleen als een zoeken naar bepaalde naar buiten kenbare gaven en bekwaamheden, maar ook als het vinden van een wereld, waardoor de maatschappij draagbaar, verklaarbaar wordt. Ik zie het occultisme dan niet als een vlucht voor de werkelijkheid, maar als het ontstaan van een innerlijke wetenschap, waardoor je macht en gezag van anderen zo nodig kunt afwijzen, ongeacht hetgeen je dit zal kosten.

Ook binnen de maatschappij zie ik in toenemende mate verschijnselen optreden die mij prettig aandoen. Wanneer bv. een aantal mensen staakt, omdat men dit nodig acht en daarbij zich niet laat beïnvloeden door de vraag, of de vakbond achter hen staat of niet, zo is dit iets wat ik appreciëren kan. Mogelijk hebben die stakers wel ongelijk. Maar zij laten zich in ieder geval niet zonder meer leiden en lijmen. Zij denken na en nemen zelf een besluit. Wanneer een aantal mensen op een gegeven ogenblik zegt niets meer te voelen voor de zedelijke normen, die men in de maatschappij althans uiterlijk zo strikt handhaaft, zo acht ik dit gunstig. Want deze mensen maken zich dan in ieder geval los van iets, wat niet bij hen past. Zij zullen zeker een eigen moraal moeten hebben, zonder dit kun je als mens niet leven en gelukkig zijn. Maar zij kunnen leven, zonder dat zij de normen van buitenaf als beslissend beschouwen. Elke verwerping van de invloed van buitenaf is gunstig, wanneer zij bewust geschiedt.

Wanneer op een gegeven ogenblik ambtenaren in opstand komen, zo acht ik ook dit gunstig. Zij bewijzen daarmee enige zelfstandigheid te bezitten en ik betreur het alleen maar, dat zij tot dergelijke acties alleen maar komen, wanneer zij meer moeten betalen of meer willen hebben. Ik zou graag zien, dat zij ook in opstand zouden komen wanneer anderen nutteloos veel moeten betalen of nutteloos in hun vrijheid van handelen beperkt worden. Maar voorlopig vinden de meesten van hen juist daarin een bestaan, zodat het niet waarschijnlijk is dat meer dan mogelijk enkele kleinere groepen zich werkelijk tegen dergelijke zaken zal gaan verzetten.

Er zijn zoveel krankzinnige situaties te vinden. Denk eens aan uw eigen land. In de laatste vijf jaar is het aantal niet bewoonde huizen met bijna 30.000 vermeerderd. Het merendeel daarvan blijkt te bestaan uit huizen, die pas gebouwd zijn. Zij staan leeg, omdat zij voor de mensen die een huis nodig hebben, niet betaalbaar zijn. M.a.w.: men heeft gewoon geen rekening gehouden met wat nodig was, men heeft alleen rekening gehouden, met wat men zelf wil doen. Als er mensen zijn die zich daartegen verzetten, zo vind ik dit schitterend. En wanneer er mensen zijn die verstand genoeg hebben om zo een leeg woonblok te kraken, erin te gaan zitten en te zeggen: die huur willen wij ervoor betalen, dan vind ik dat nog veel mooier. Dit is iets wat niet een ieder, zeker niet de gezagsgetrouw denkende mensen, zal aantrekken. Maar hebben die gezagsgetrouwen nu wel gelijk, wanneer zij vooral onderdanigheid aan het gezag eisen?

Ik meende, dat gevoel van verantwoordelijkheid veel meer van node is. Er is een gezag en een wet, een zeer strikte wet. Toch worden er op straat mensen neergeslagen, worden berovingen uitgevoerd enz. Hoe komt dat dan? Omdat een ieder zegt: dit is mijn zaak niet. Alles wat er gebeurt met je medemens, is ook jouw zaak. Dat moet men gaan begrijpen. De werkelijke broederschap, de verbondenheid die Aquarius eist van de maatschappij en daarbuiten bevordert, is niet gebaseerd op wetten en sociale verzekeringen. Zij is gebaseerd op een werkelijk gevoel voor je naaste, een werkelijke verbondenheid met je medemensen. De waarheid, die Aquarius eist en a.h.w. in de mens wakker wil roepen, is niet de waarheid van een: "zo is het ons geleerd", maar de waarheid van een: "zo beleef ik het in mijzelf, zo put ik er krachten uit en zo kan ik het waarmaken".

Wanneer ik uw maatschappij zie, zijn er vele vragen die ik mij stel. Ik vraag mij bv. af, waarom het merendeel van de wetenschap in deze dagen direct of indirect wordt gebruikt voor de exploitatie van anderen. Dat gaat dan van de atoombom tot de nieuwste vorm van aspirine, die op de markt wordt gebracht. Ik vraag mij af, waarom de godsdienst voortdurend bezig is middelen te vergaren voor zich en anderen en er maar niet toe schijnt te kunnen komen om een vrije verbondenheid tussen mensen te scheppen, waarbij men onderling de problemen benadert, oplost en desnoods van zich uit bijdraagt, wat men redelijk en noodzakelijk acht. Ik vraag mij af, waarom men zo druk bezig is over het tekort aan politieagenten in Nederland. Want wanneer elke mens waarlijk bereid zou zijn in te staan voor de rechten en het bezig van zijn naasten, zou er niet een politie nodig zijn. Ik vraag mij af, waarom men voortdurend spreekt over de noodzaak een leger in stand te houden en zo de mogelijkheid te scheppen zich te verdedigen. Want als elke burger bereid zou zijn zichzelf desnoods geheel te offeren voor het behoud en de verdediging van de vrijheid van leven, zou er geen leger nodig zijn. Want een leger kan verslagen worden, een vastberaden volk niet. Kijk maar naar Vietnam.

Ik geloof, dat al deze vragen alleen beantwoord kunnen worden wanneer wij stellen dat uw maatschappij nog steeds lijdt onder de exploitatiewaanzin van eens. Uw maatschappij is nog steeds in de doodstuipen van het egoïsme betrokken. Zij predikt nog steeds de zelfzucht, omdat dit voor haar de enige methode schijnt te zijn om zichzelf te handhaven. Maar zal dit werkelijk nog zo lang kunnen duren? Overal in de wereld, zelfs in de meest dictatoriaal geregeerde landen ontstaan groepen mensen, die hun gedrag niet meer af laten hangen van wat wenselijk heet en wat de norm is, maar eenvoudig leven, wat zij zelf zijn. U kunt deze mensen vinden in Rusland, Hongarije, Polen, maar evenzeer in de USA, in Argentinië, Brazilië, Spanje, Griekenland. Deze mensen zijn het begin van de nieuwe maatschappij; de maatschappij waarin de menselijkheid van de mens bepaald is voor de gemeenschap waarin hij leeft. Dat is de nu reeds kenbare ontwikkeling. Wie de verwarringen van heden ziet, de razende krankzinnig schijnende maatschappij van heden, dient wel te begrijpen, dat wij hier in feite alleen maar te maken hebben met de doodstuipen van het oude, terwijl het nieuwe reeds geboren is.

Indien u commentaar hebt, hoor ik het wel.

Vraag: U stelt, dat Nederland overbevolkt is. Ligt dit niet uitsluitend aan de mentaliteit van de mensen?

Antwoord: Neen, ofschoon ik toe geef dat een te grote vermeerdering van de bevolking door die mentaliteit zeker in de hand wordt gewerkt. De mentaliteit die spreekt over de zegen van een groot gezin, de noodzaak voor kinderbijslag, zonder zich werkelijk af te vragen wat men aan de kinderen in vorm van latere levensmogelijkheden schuldig is.

Indien u echter niet gelooft dat Nederland reeds nu in feite overbevolkt is, zullen wij even nagaan wat er zeg sedert 1930 zoal gebeurd is. In die tijd is het natuurgebied, waarover de doorsnee Nederlander kon beschikken om eens uit te blazen, met meer dan de helft verminderd. In die tijd zijn de natuurlijk landschappelijke gebieden zozeer door grote verkeerswegen doorkruist, onderworpen aan saneringsprojecten, bouwprojecten, dat de rust ver te zoeken is. Gelijktijdig is in noord en zuid Holland een aantal oorspronkelijk gescheiden steden, waartussen landschap en vredige dorpen lagen, zozeer aaneen gegroeid, dat het op een enkele grote stad begint te lijken, waarin een ieder dag en nacht in meerdere of mindere mate gekweld wordt door geluidsoverlast, terwijl de luchtverontreiniging de grenzen van het toelaatbare in wezen vaak overschrijdt.

Kortom: de levensvoorwaarden zijn hier voor miljoenen mensen onder de grens - die voor een werkelijk rustig en gelukkig menselijk leven gesteld moet worden - komen te liggen. Gelijktijdig moeten wij constateren, dat gelijksoortige ontwikkelingen zich voordoen, of hebben voorgedaan, in delen van Limburg, een groot deel van Brabant, in geheel Twente. Grote schade aan de natuur en de mogelijkheid rust in die natuur te vinden, vindt plaats in Drenthe en Overijsel. Verstedelijking, gepaard gaande met alle overlast, die voor een mens niet gemakkelijk zonder schade te dragen is, zien wij in Groningen en Friesland.

Dit alles blijkt noodzakelijk, omdat voor een toenemende aantallen mensen werk en woon-gelegenheid moet worden gevonden, volgens de nu geldende normen van aanvaardbaarheid. Het komt er op neer, dat de Nederlander van nu veel minder mogelijkheid en ruimte heeft om zichzelf te zijn, dat de natuur en de mogelijkheid ongestoord en eenzaam in de natuur te vertoeven met rond $\frac{3}{4}$ is verminderd sinds 1930. Het betekent verder, dat de mens in een steeds verder gemechaniseerde en genormaliseerde maatschappij komt te leven, waarin beperkingen van vrijheid steeds meer op de voorgrond zullen treden bij het verder toenemen van aantallen, terwijl gelijktijdig de natuurlijke bronnen worden uitgeput.

Wanneer deze ontwikkeling nog 10 jaren in gelijk tempo verdergaat, kunnen wij stellen dat in uw land geen werkelijke ruimte meer is voor reële ontspanning, de mens niet meer tot zichzelf zal kunnen komen en hoogstens en masse nog naar een pretpark kan gaan.

Onthoudt hierbij dat wij, wanneer wij spreken over een overbevolking, zo spreken wij in uw welvaartsmaatschappij ook over een voortdurende toevloed van niet-Nederlanders, die gebruikt worden voor het opknappen van de werkzaamheden die de Nederlanders, dankzij de welvaart, niet op zich willen nemen, zodat het aantal buitenlandse arbeiders zelfs in hogere mate zal toenemen dan het aantal van de eigen bevolking. Er ontstaat een steeds grotere concentratie van mensen in een land, waar dan een steeds verdergaande industrialisering eveneens onvermijdelijk is geworden, omdat men een welvaart tracht te handhaven die materieel bereikbaar is, maar voor de mens innerlijk en mentaal geen werkelijke mogelijkheid tot het vinden van rust en persoonlijke ontplooiing meer open zal laten.

Reactie: Wat het rust zoeken in de natuur betreft, ben ik het niet met u eens, gezien het bermtoerisme.

Antwoord: Dit is het gevolg van een eenzaamheidsvrees, een soort ruimtevrees, die door het standsbestaan de mens a.h.w. wordt opgelegd. Men heeft het gevoel dat het gevaarlijk is, wanneer geen andere mensen binnen zicht of gehoorbereik zijn. Men is in wezen bang voor eenzaamheid. Het is een vorm van een mentale agorafobie.

Het door u genoemde gedrag is reeds op zich een afwijking: de mens kan niet meer alleen zijn, kan de stilte niet meer verdragen. Veel mensen kunnen in de steden hun dag al niet meer doorkomen, wanneer niet op de achtergrond voortdurend het lawaai van Veronica of Caroline klinkt. Dit is een deformatie van de mens en zijn leefpatroon, waar u op wijst. Je kunt natuurlijk redeneren: wanneer de helft van Nederland al gek is, laat ons er dan maar helemaal een gekkenhuis van maken.

Ik dacht echter dat je menselijk zou moeten redeneren en zeggen: wij moeten terug naar een grotere mentale gezondheid, omdat wij alleen dan een geestelijk nuttig leven kunnen voeren. Wij moeten terug naar een werkelijke rust en ontspanning voor de mens, omdat allen de mens die rustig en ontspannen is, zijn contacten met het hogere kan handhaven.

Ik meen dat het niet alleen belangrijk is, dat de mens die schijnbaar tevreden, maar in wezen overspannen door het leven heen dolt, hij steeds weer de rust dient te vinden, waardoor hij zijn contact met het hogere en zijn verbinding met de oneindigheid zelf vindt en hervindt en daaruit de kracht put, niet alleen maar te leven, maar ook constructief vanuit zichzelf een leven op te bouwen.

Ik meen dat het recht van de mens is zichzelf te zijn, zelf te bepalen hoe hij wil bestaan, niet alleen wat hij wil eten of drinken, maar evenzeer welke kennis voor hem belangrijk is, wat voor hem de zin van het leven is, zoals het mij zijn recht schijnt in het leven die krachten te zoeken, die voor hem belangrijk zijn.

Dit recht is de mens in wezen reeds ontnomen. Het is dan ook wel opvallend dat het bermtoerisme niet iets van de laatste tijd is. Amsterdam is een stad waarin dit overbevolkingsyndroom reeds langere tijd de mensen beïnvloedt.

Ik wil u eraan herinneren, dat u reeds voor de eerste wereldoorlog met fietsen en Janpleziers de Amsterdammers de stad plachten te verlaten, om dan in massale ontspanning tezamen de vrije natuur te verpesten - u kunt in oude tijdschriften deze uitspraak aantreffen, vergezeld van platen en voldoende gegevens om te zien, dat ik ook hier geen onwaarheid spreek.

Reactie: U spreekt over kleine groepen en enkelingen, die de Aquarustijd reeds beleven, maar niet over de grote hoop....

Antwoord: Die verandert ook. Opvallend is dat waar rond 10 jaren geleden het vertoon van een blote boezem op tv. reeds een grote reeks protesten uitlokte, nu Barend Servet al veel meer bloot kan laten zien, zonder dat men zich daarover werkelijk druk schijnt te maken, zodat de massa nu eerst in het geweer komt, wanneer de koningin spruitjes pellende en drinkende ten tonele wordt gevoerd. Wat op een sterke verandering van mentaliteit duidt. Kijk naar de wijze waarop sexshops tegenwoordig een normaal deel van het stadsbeeld schijnen te zijn geworden. Wat niet wil zeggen dat ik die winkels op prijs stel, want wanneer je die nodig hebt lijkt mij er iets toch niet helemaal meer normaal bij je te zijn. Het feit dat men het bestaan daarvan, zoals van vele andere zaken, tolereert en zich daarmee niet meer bezig houdt, bewijst volgens mij een langzame verandering van de doorsnee mentaliteit.

Reactie: Ik vind het geen argument, het kan wel een soort repressieve tolerantie zijn. Een provocatief argument.

Antwoord: Men blijkt iets een repressieve tolerantie te vinden, wanneer men iets aanvaardt, zonder zich er verder mee bezig te houden. Men meent dat dit een vorm van repressie is, maar volgens mij is het eenvoudig een aanvaarding. Ik geloof dat de mens diversiteit moet vinden, juist doordat iedereen in staat is te begrijpen, dat een ander mogelijk iets op een anders wijze benadert of doet en dit laat gebeuren. Er zijn natuurlijk heel wat luijes die graag zouden willen, dat een ieder op zijn achterste pootjes zou gaan staan. Zij zouden alles willen doen, wanneer zij daarmee maar zouden kunnen bereiken dat anderen zich daarover op zouden winden. Maar is dit dan niet vooral een uiting van de drang zich te laten gelden, het de macht zoeken om aandacht te trekken? Het doet mij vaak denken aan de misdadiger die bij zijn proces erg blij is, dat hij alle kranten heeft gehaald en die alleen maar hoopt nogmaals koppen in de krant te veroorzaken, wanneer hij opgehangen wordt. Ik meen dan ook dat repressieve tolerantie een verkeerd woordgebruik is. Tolerantie is en blijft tolerantie en kan m.i. alleen als repressief ervaren worden door degenen die ergens menen, dat een ieder zich met hen bezig moet houden. Waarbij zij dezelfde fout tonen die ik in mijn betoog reeds schetste, de behoefte macht uit te oefenen, al is het maar de macht om anderen uit hun evenwicht te halen.

Vraag: Valt er nog iets te zeggen over de muziek die Veronica en anderen de gehele dag spuien? De menselijke stem wordt misbruikt.

Antwoord: Dat de menselijke stem wordt misbruikt, is gebaseerd op een aanvaarden van een dictum der traditie. M.a.w. je kunt eerst over misbruik spreken, wanneer je stelt dat een bepaald gebruik het enig juiste is. In dat geval is uw misbruik een traditie van de honderdduizenden jaren, dat de mens zijn stem gebruikt voor zang e.d., terwijl de traditie van de juiste stemvoering, zoals die op het ogenblik bij velen geldt, in feite een verschijnsel is dat niet meer dan 600 jaren bestaat.

Wat de invloed van deze muziek betreft: zij schept een geruisachtergrond, waarin zo nu en dan herkenbare ritmen voorkomen, waardoor sommigen zich gedragen voelen in het eigen ritme van denken en beweging, terwijl bovendien bepaalde melodische frasen voorkomen die herkend worden - bij beat treffen wij dus melodische frasen aan, die steeds repeteren en bij zeer veel verschillende nummers praktisch gelijk voorkomen. Met dit alles is een soort geluidscoulisse ontstaan, die de mens gebruikt om zich af te schermen voor de toch veelal ook nogal lawaaiige en veeleisende werkelijkheid, waarin hij leeft.

U kunt nu natuurlijk vragen: maar de smartlappen dan? Ik meen dat de smartlappen - zoals zij door vele intellectuelen nog steeds genoemd worden - in feite niets anders zijn dan een meer populaire en voor een ieder te volgen uiting, die vroeger veelal in het Frans gezongen werd en dan natuurlijk als cultureel verantwoord en hoogstaand werd gewaardeerd.

Ik meen dat door genoemde stations aan de behoefte aan een geluidscoulisse met een zekere herkenbaarheid tegemoet wordt gekomen. Ook het feit dat deze muziek regelmatig wordt onderbroken door vreemd dwaas sprekende heren die zich diskjockey noemen, en zo kunstmatig en kunstig gek doen, dat je je met hen niet hoeft te identificeren, maakt haar tot iets, wat een bij velen bestaande behoefte vervult.

Vraag: U zegt, dat in de Aquariusperiode de nadruk ook weer meer op persoonlijke aansprakelijkheid komt te liggen. Betekent dit, dat ook de z.g. volksverzekeringen weer verdwijnen?

Antwoord: Ik meen inderdaad, dat dit het geval zal zijn. Het begin van de ontbinding hierbij kun je reeds zien. Er zijn een groot aantal mensen in deze tijd die voor zich gebruik maken van de baten van de volksverzekering, terwijl zij aan de dekking van de kosten hiervan niet of nauwelijks bijdragen. Gelijktijdig zien wij, dat de kosten van deze verzekeringen ook steeds toenemen door een steeds verdergaande perfectionering van de administratie, tot het zover komt, dat de helft van de premie alleen reeds nodig is voor administratiekosten, terwijl meer dan de helft van de rest gaat naar diegenen die niet bijdragen aan de kas, maar wel onder de verzekering vallen. Er blijft op de duur niet genoeg over om de behoeften van de betalende verzekerden te dekken. Je kunt dit opvangen door een voortdurende premieverhoging, maar daarmee kun je ook niet onbepaald verdergaan. In het socialistisch denken, dat tot de volksverzekeringen aanleiding werd, denkt de mens aan een afgedwongen solidariteit. Deze trekt een toenemend aantal profiteurs aan.

Het verzekeringskarakter zal daarom snel ineensstorten. Men kan ze dan maken tot staats- en gemeenschapsfunctie, waarbij alles echter uit belastingen gefinancierd dient te worden. Dit durft men niet aan, ofschoon in wezen de premieheffing een deel van de belastingen is geworden. Het enige alternatief is, dat steeds meer van deze verzekeringen geheel terzijde worden gesteld dan wel van een zo groot eigen risico voor de verzekerde worden voorzien, dat de persoonlijke aansprakelijkheid althans voor een groot deel blijft bestaan. In de plaats van deze verzekeringen komt naar ik meen op de duur onderlinge steun en samenwerking, die misschien volgens velen nu een krenking van de persoonlijke waardigheid inhoudt, maar aan de andere kant naar ik meen toch de enig juiste uitdrukking van een werkelijk gevoelde solidariteit kan zijn.

Waarmee wij sociaal en actueel genoeg zijn geweest voor vandaag. Ik hoop echter dat u zich niet door het denkbeeld, dat alles wat zuiver geestelijk wordt gebracht, beter is, u er toe zult laten verleiden dit alles als geklets terzijde te schuiven. Ik heb vele punten genoemd die u eens goed moet overwegen, terwijl u uw eigen gedrag ook eens zou moeten gaan toetsen aan mijn beschrijving van de maatschappij met haar neiging tot dictatuur en eveneens aan de komende ontwikkeling met zijn grote vrijheid plus zijn algehele persoonlijke aansprakelijkheid, die komen gaat.

Want de vorm, waarin u leeft, bepaalt de mogelijkheden voor de geest zich te ontplooien en zo in haar eigen wereld zich sneller en gemakkelijker te oriënteren t.a.v. het hoogste Licht.

Ik dank u voor uw aandacht.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Ik moet met u over geestelijke zaken spreken en bevind mij dan ook in een kleine moeilijkheid. Maar mogelijk ken ik een aardige aanloop:

Kort geleden kwam ik ergens door op een seance. Nu neem ik vaak nog te veel van mijn oude eigenschappen weer aan bij het doorkomen. Iemand keek dan ook al snel met steekogjes naar het medium, rekte zich uit en vroeg plechtig: Broeder, bent u uit God?

Ik antwoordde: waar zou ik anders vandaan komen? Hij keek weer bits en prevelde: u zou ook uit de duivel kunnen zijn. Waarop ik weer: Door die vragen zou ik misschien op de duur wel duivels kunnen worden. Maar op zich komen wij allen uit God.

Het werd een hele discussie. Ik zal u dat alles besparen. Hun mening was: er is een God en er is een duivel. Die duivel is zo sterk, dat hij alles kan doen, wat God doet. Ik was van mening, dat dit op afgoderij neerkwam, daar je dan twee machten zou moeten vereren. Hun antwoord was, dat de duivel sterk was. Want zo stond het in de bijbel. Ik beroep mij op mijn beurt op de bijbel en vroeg of daarin dan niet stond, dat God de duivel had geschapen. Zij gaven toe, dat God de duivel had geschapen - toen hij nog een engel was - werd gestipuleerd. Waarop ik natuurlijk onmiddellijk opmerkte, dat, indien God de alwetende, de duivel geschapen had, als engel of anderszins, de duivel een werk van God was en informeerde, waar volgens hen het verschil dan lag.

Zij reageerden: God is goed, de duivel is slecht. Ik merkte op, dat dat maar van je eigen standpunt afhankelijk was. Men vroeg mij dit duidelijk te maken. Mijn eerste poging was als volgt: Wanneer jij in de kou zit en men vertelt je, dat het in de hel steeds warm is, dan is de duivel goed. Maar wanneer je het al heet hebt, voel je niets voor de hel en wil je liever naar de hemel toe. Aardiger gezegd, was het antwoord. Maar de duivel gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij kan verslinden. Waarop ik dacht, maar niet zei, dat, indien dit het geval was, ik hem graag een paar maaltijden op aarde aan zou willen wijzen... In die kring kon ik dat niet zeggen, want men zat daar zo hevig te broederen en zusteren. Niet dat ik het recht heb om kritiek daarop uit te oefenen, maar ik heb dan het gevoel dat die mensen wat veel zweven.

Niet zoals ik vroeger natuurlijk, want ik heb een 'plane' gevlogen. Iemand herinnert zich mij. Het klopt, ik ben hier al eens eerder geweest. Maar om op een paar van de argumenten terug te komen: Ik stelde dat je, wanneer er geen links en geen rechts is, je niets kunt bepalen vanuit jezelf en dus niet kunt zeggen, waar iets is, of waar je zelf staat. Zeg je: boven en beneden, dan doe je dit vanuit je eigen standpunt. Wat volgens de kring waar was. Waarop ik nog eens nadrukkelijk stelde dat je eigen plaats dus uitmaakte, wat links, rechts, boven en beneden was. Dat was waar. Waarop ik stelde: wanneer je nu eens in plaats van boven en beneden of als links en rechts stelt: God en duivel, dan maakt je eigen standpunt ook uit, hoe de verhouding is. Met enig slikwerk concludeerde men, dat ook dit waar was. Waarop ik zei: als je je nu eens omdraait, wordt wat links was recht en wat rechts was links... Wat denkt u daarvan?

Zij stelden: God blijft God. Waarop ik weer: Wanneer u spreekt over de God die alles geschapen heeft, ja. Die is altijd Eén en dezelfde en omvat alle dingen. Maar de duivel is iets wat wij gemaakt hebben van een deel van die God, waar wij bang voor zijn en wij hebben een stukje genomen dat wij prettig vinden en gezegd: Dat is de enig ware God. Maar wij hebben daarbij dan wel vergeten dat alles één geheel is. Waarop men mij nogmaals en nu wel zeer nadrukkelijk heeft gevraagd, of ik toch niet uit de duivel was. Ik heb hen toen geantwoord: ik wil jullie geen broeder en zuster meer noemen, want ik zou jullie dan misschien beledigen. Maar ik wil jullie wel dit zeggen: Wanneer iemand die deze dingen zegt, werkelijk uit de duivel moet zijn, dan ligt de waarheid bij de duivel en niet bij God. Daar ik daarin niet zou kunnen geloven, ben ik waarlijk uit God. En nu dank ik u voor de aandacht en een goede avond.

Dat laatste was niet tegen u, hoor. Weet u, het leven is een zonderlinge zaak, vol van allerhande nieuwe belevingen, maar je kunt alleen bewust beleven, wanneer je ook een maatstaf hebt om de beleving te beoordelen. Wanneer je geen maatstaf hebt, is het maar een vreemde zaak. Om u iets in herinnering te brengen, dat degenen, die mij kennen al weten: Toen ik mij eerst kort kon uiten en bij de Verdraagzamen terecht was gekomen - een wonder op zich, maar mirakelen gebeuren nog elke dag - vroeg men mij: hoe bent u nu overgegaan? Ik vertelde toen: Ik was met een vliegtuig op weg over de Rijn. Wij dropten bommen, die zeiden boem. Zij schoten terug. Dat zei boem. Zij raakten mijn vliegtuig, ook dat zei boem en daar was ik, in de sferen. Men heeft daarom gelachen, maar voor mij was werkelijk het laatste deel van mijn stoffelijk leven een opeenvolging van explosies. Ik had geen maatstaf om te weten uit welke sfeer ik terecht was gekomen.

Thuis hadden wij de baptistenkerk. Dat was heel mooi en fijn, met veel hemel, hel en halleluja. In die kerken roep je, wanneer je wilt laten merken dat je er bent, eenvoudig: halleluja-amen, zodra de predikant iets zegt waar je het mee eens zou kunnen zijn. Ik wist niets van sferen. Ik kon niet zeggen: nu ben ik dood en in de hemel. Ik kon ook niet beweren dat ik in de hel was, want volgens wat men mij verteld had, is daar een enorm vuur en dat was er zeker niet. Maar van de hemel had men mij gezegd dat die vol was met engeltjes die op wolkjes voorbij komen drijven en die zag ik ook al niet. Er waren wat vage gestalten, zoiets tussen geesten en spoken in. U weet wel: spoken als griezelmanifestaties en geesten als witte hemden met kappen, die boe roepen. Dus ik vroeg mij af: ben ik nu dood of niet? En iemand antwoordde mij: je bent dood. Waarop ik repliceerde: je bent gek. Zij hebben mij overtuigd en toen kon ik hen wat beter zien. Maar ik moest eerst leren wat leven in de geest was, voor ik kon beseffen hoe ik leefde in de geest, wat ik kon doen, wat mijn mogelijkheden waren en wat de waarheid was omtrent mijn aardse leven.

Dat was precies het verhaal, wat ik u zo-even vertelde over links en rechts. U moet dus proberen te begrijpen, dat, wanneer u al goed leeft volgens de andere mensen op aarde, u nog lang niet weet of dat wel werkelijk goed is voor u. En wanneer je slecht bent volgens de mensen, weet je niet werkelijk dat je dan ook zeker slecht bent. Pas wanneer je zelf weet, wat goed en kwaad is vanuit je eigen standpunt, weet je ook of je werkelijk goed of slecht bent, want dan weet je ook of je je steeds richt op het goede dan wel op het kwade.

Zolang als er mensen geleefd hebben, is dit eigenlijk de grote vraag geweest: hoe stel ik mijn richting vast, mijn relatie? Ik heb zo mijn denkbeelden over de wijze waarop men ons op aarde leert wat goed en kwaad is. Ik vergelijk de godsdiensten met een kunstmatige horizon, zoals wij in vliegtuigen gebruiken. Deze geeft de rechte positie aan voor het vliegtuig - misschien, want het kan evengoed niet kloppen, wanneer het instrument niet geheel in orde is. Als je daarop alleen vertrouwt, is het mogelijk dat je recht vliegt. Het is ook mogelijk dat je in een grote bocht komt, of afglijdt. Dat is gebeurd. Mensen, die alleen op de instrumenten probeerden te vliegen, zijn op de grond terecht gekomen, alleen omdat er een klein defect was, waarvan zij niet tijdig bewust werden. Daarom heb ik tot mijzelf gezegd: religie is niet het ware. Het is kunstmatig. Religie zegt mij, wat zou kunnen en zou moeten zijn. Maar er moet een mogelijkheid zijn de zaak te toetsen door bv. iets buiten de religie waar te nemen om te kunnen weten of hetgeen je geleerd wordt daardoor, ook geheel waar is.

Wanneer ik mij niet kan oriënteren buiten mijzelf en ik ga alleen op een leer af, zal ik nooit kunnen weten of ik geestelijk te pletter zal vallen, of werkelijk recht vlieg. Je komt daar pas uit wanneer je beseft: het is niet noodzakelijk, dat de religie het aan het verkeerde eind heeft, maar het is evenmin zeker, dat zij het aan het goede eind heeft. Ik kan alleen aan de hand van mijn eigen ervaringen de religie beoordelen en waarmaken. Alleen aan de hand van persoonlijke ervaringen kan ik zeggen, of zij goed is voor mij. Ik ben de piloot, ik ben de man die verantwoordelijk is voor het voertuig. Dan ben ik de man die alle fouten in mogelijke instrumenten moet aanvoelen, moet zien. Ik ben aansprakelijk voor wat ik doe. Dat geldt in een vliegtuig, maar behoort volgens mij in het gehele leven ook te gelden. Een mens die vanuit zichzelf, met eigen persoonlijke waarden en waardigheid, innerlijk besef, zijn aanvoelen werkt, kan de verantwoordelijkheid werkelijk dragen.

Ik weet, dat ik eens aanvoelde, dat een aileron was beschadigd en moest gaan compenseren. De machine vloog toen op de autopiloot, maar ik voelde iets aan, greep de "stick" en wist: ik moet nu verder zelf vliegen. Je moet de dingen voelen. In jezelf zijn goed, kwaad, licht, duister, boven en beneden zaken, die in geestelijke zin belangrijk zijn en wel door bv. leringen e.d. worden aangegeven, maar jij moet persoonlijk aanvoelen en ervaren, of dit alles wel in orde is. Je bent aansprakelijk voor het voertuig, dat je hebt en voor alles, wat daarmee verbonden is. Je moet aanvoelen, waar instrumenten niet goed aangeven, hoe de zaken werkelijk liggen, je moet aanvoelen, wanneer er iets met het voertuig verkeerd is, je moet beseffen wat mogelijk is en wat niet, jij dient ervoor te zorgen, dat je aanvoelt, wat goed is.

Je moet a.h.w. voelen: ik vlieg deze missie, deze opdracht. Dat moet ik waarmaken, want dit is voor mij belangrijk en daartoe zal ik gebruik moeten maken van alle hulpmiddelen die er zijn, maar ik zal steeds bereid moeten zijn om compenserend op te treden en de fouten erkennen in de hulpmiddelen die mij gegeven zijn.

Wanneer ik de dingen zo stel, naar waarheid volgens mij, zullen er mensen zijn die beweren dat ik uit de duivel kom, anderen zullen mompelen: de broeder is nog niet zo bewust. U lacht, maar dat komt ook voor. Er was een heel goed mens die ik wilde helpen tijdens een seance. Ik kwam dus, maar hij wilde niet luisteren, want hij wilde mij 'redden'. Hij wilde mij vanuit het duister naar het licht brengen, waarin ik al leefde. Uiteindelijk heb ik mij maar laten 'redden' en gezegd, dat ik nu het Licht zag, waarop hij wel even naar mij wilde luisteren. Voor u is het een goede mop, maar in werkelijkheid is het toch meer. Wanneer iemand mij wil redden, zo laat ik mij redden, wanneer ik daardoor de kans krijg hem een beetje te helpen. Het is niet belangrijk of hij mij nu gered denkt te hebben of niet, belangrijk is dat hij datgene krijgt wat hij van node heeft. Dit probeer ik u duidelijk te maken. Voor mij is het geestelijke bestaan, de sferen enz., duivel, licht, een zuiver persoonlijke zaak. Het is meer wat ik zelf ben, dan een werkelijkheid. God is voor mij de harmonie, die ik ken met alles wat rond mij is. Hij is meer, maar voor mij is dit het vatbare en daarom belangrijkste. Zo is het voor mij ook niet meer belangrijk dat anderen weten wie en wat ik ben en wat ik kan doen. Belangrijk is het, dat ik anderen kan helpen wat beter te begrijpen, wat zij zijn en wat zij kunnen doen. Ik wil niet duidelijk maken wat voor mij belangrijk is, maar probeer liever u over te dragen wat naar mijn mening voor u belangrijk kan zijn. Op deze manier is het mogelijk voor mij de belangrijkste zaken in het bestaan van mens en geest volgens mijn gevoelens tot uitdrukking te brengen.

Er is geen absolute waarde van kwaad of van goed, van hoog of van laag. Er is alleen mijn besef van de dingen. Wanneer ik een doel ken in mijzelf en dit aanvoel als juist en goed, is al het andere voor mij alleen maar een middel om mijn weg te bepalen. Wanneer je vliegt, maakt je een kaart waarop de mogelijkheden staan. Zo is het volgens mij ook, wanneer je voelt dat je iets waar hebt te maken voor anderen of voor jezelf. Je kijkt wat je mogelijkheden zijn en wat je dus het beste kunt doen of zijn. Daarvoor heb je jouw begrippen van goed en kwaad, van licht en duister nodig. Want zo kun je weten welke weg je wilt gaan. Maar dan is de weg het enige belangrijke. Al die andere zaken vergaan, zijn onbelangrijk, kunnen veranderen. Maar wat je voor jezelf oprecht strevende naar het goede hebt waargemaakt, is het Licht dat in je leeft. Dat is onvergankelijk.

Vlieg niet alleen op instrumenten. Soms is er tussen de wolken een trechter waardoor je je even kunt oriënteren en dan zijn de instrumenten voldoende om koers te houden. De werkelijkheid zie je niet altijd. Je vliegt vaak boven de wolken, maar soms zie je even een stukje werkelijkheid. Als mens met een doel moet je je steeds weer oriënteren op die enkele ogenblikken dat je innerlijk de waarheid ziet. De rest kun je dan wel op instrumenten doen. In ons is de waarheid waar wij steeds weer iets beseffen. Indien wij dit vergelijken met de koers die wij gekozen hebben, bereiken wij zeker ons doel. Dan zijn de innerlijke waarheden, hoe kort ook beleefd, de kracht waaruit wij zeker weten ons doel te kunnen bereiken. En in elke mens leeft de waarheid.

Goedenavond.

d.d. 16 februari 1973